

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและนวัตกรรม

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓๔ ประจำเดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

งานวิจัยและพัฒนา

- ★ สถานภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรกับ
แนวทางการพัฒนา
- ★ จับชีพจรประเทศไทย : ตัวชี้วัดประชาธิปไตย
และธรรมาภิบาล

บทความ

- ★ การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทาง
ดำเนินการของรัฐ ในการส่งเสริม
สนับสนุนงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา
- ★ “วันดาว” แหล่งกสิกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่

“ขอมุมมาตรฐาน วิชาการก้าวไกล รัฐสภาไทยก้าวหน้า”

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓๔

ประจำเดือน มิถุนายน ๒๕๔๘

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูน ความรู้ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็น ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗ - ๘

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๒

ที่ปรึกษา

นายบุญเรือง บุรภัคดี

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางวิจิตรา วัชรภรณ์

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวจิรพรรณ กาญจนอุดม

ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

นางสาวอุษา โสมจิตตระกูล วิทยากร ๗

นางสิวพร สุขเอียด วิทยากร ๗

นางสาวพจนา ธีรามนตร์ วิทยากร ๗

นางสุชาทิพย์ ถิ่นวัฒนากุล วิทยากร ๖

นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ วิทยากร ๖

นายจันทมร สีหามณูลี วิทยากร ๕

นางสาวปิยะวรรณ ปานโต วิทยากร ๔

นางสาววิมลรักษ์ ศานติธรรม วิทยากร ๔

นางสาวยุคลธร เตชะวนากร วิทยากร ๔

บรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ผู้จัดพิมพ์

นางสาวธณัฐดา หาเรือนศรี

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๔

นางสาวพิมพ์ชนก นะถา

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑

ฝ่ายเผยแพร่

นางศศิภา พลอยเสี่ยมพงษ์

เจ้าพนักงานธุรการ ๒

สารบัญ

หน้า

งานวิจัยและพัฒนา

- ❖ สถานภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรกับแนวทางการพัฒนา ๑
- ❖ จัปทีพจรประเทศไทย : ตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล ๖

บทความที่น่าสนใจ

- ❖ การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางดำเนินการของรัฐ ในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ๑๔
- ❖ "วันดาว" แหล่งกสิกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่ ๑๙

สารน่ารู้

- ❖ ทักษะที่ควรรู้ ๒๑

เปิดโลกกว้างด้วยศัพท์วิจัย

- ❖ การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ๒๓

แวดวงนักวิจัย

- ❖ ดร.อรุณศรี อนันตรศิริชัย ๒๔

ปิดท้ายวิจัย

- ❖ เรื่องเบา ๆ ๒๖

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาประจำเดือนมิถุนายน กองบรรณาธิการนำเสนองานวิจัย ๒ เรื่อง ซึ่งเกี่ยวกับภาคเกษตรกรรมและภาคชนบท คือ เรื่องสถานภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรกับแนวทางการพัฒนา และเรื่องจับชีพจรประเทศไทย : ตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล ส่วนบทความที่น่าสนใจมี ๒ เรื่อง คือ เรื่องการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา และเรื่องแหล่งกสิกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่ ส่วนสาระน่ารู้พบกับทัศนะที่ควรรู้ และเปิดโลกกว้างด้วยศัพท์วิจัยคือ การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ส่วนแวดวงนักวิจัย พบกับ ดร.อรุณศรี อนันตรศิริชัย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการการวิจัยและพัฒนา รัฐสภา ซึ่งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิจัยทางการศึกษา

กองบรรณาธิการหวังว่าเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาประจำเดือนมิถุนายนนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านทุกท่าน

กองบรรณาธิการ

งานวิจัยและพัฒนา

สถานภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรกับแนวทางการพัฒนา

กลุ่มเกษตรกรมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๑ ประกาศ ณ วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในปัจจุบันกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับมอบภารกิจส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรจากกรมส่งเสริมการเกษตร ตามพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรมีลักษณะเอนกประสงค์ มีปริมาณธุรกิจทั้งสิ้น ๑,๖๙๓.๘ ล้านบาท ปริมาณธุรกิจมากที่สุด ได้แก่ จัดหาสินค้ามาจำหน่าย ๑,๐๓๑ ล้านบาท (ปุ๋ย น้ำมันเชื้อเพลิง) รองลงมาได้แก่ รวบรวมผลผลิต ๔๐๔.๕ ล้านบาท (ยางพารา ข้าวเปลือก) ให้เงินกู้ ๑๖๙ ล้านบาท ให้บริการและส่งเสริมการเกษตร ๓๒.๗ ล้านบาท (สูบน้ำ ไถไถ ไร่นา ปรับพื้นที่) ตามลำดับ ปริมาณธุรกิจที่น้อยที่สุด ได้แก่ รับฝากเงิน ๕๖.๖ ล้านบาท ทุนดำเนินการของกลุ่มเกษตรกร ๑,๒๐๓.๑ ล้านบาท เป็นทุนภายในของกลุ่มเกษตรกร ๔๗๖.๓ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕

กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กลุ่มวิจัยและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร ได้กำหนดแผนงานจัดทำโครงการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของเกษตรกรสมาชิก ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกร
- ๒) เพื่อศึกษาความต้องการของมวลสมาชิกในการใช้บริการด้านต่าง ๆ ของกลุ่มเกษตรกร
- ๓) เพื่อศึกษาจุดอ่อนจุดแข็งของกลุ่มเกษตรกร
- ๔) เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลจาก (๑) ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจากข้อสรุปของการสัมมนาผู้นำกลุ่มเกษตรกรและรวบรวม

ข้อมูลจากห้องที่กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ได้แก่ ประธานกลุ่ม กรรมการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และ (๒) ข้อมูลitudinal ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและทำการวิเคราะห์สาระโครงการวิจัย เอกสาร วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๑ และพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารของกรมส่งเสริมการเกษตร และรายงานผลการสอบบัญชีของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ผลการศึกษาวิจัย

แนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกร คือ กลุ่มอาชีพการเกษตร เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเหมือนกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๐ และฉบับที่ ๑๔๑ ซึ่งออกเพิ่มเติมเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ จึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในระดับตำบล โครงสร้างของกลุ่มเกษตรกร ประกอบด้วย สมาชิก หน่วยเกษตรกรรม คณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่และผู้ตรวจสอบกิจการ

การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรครั้งแรกเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๔๖) เป็นช่วงเวลาประมาณ ๓๑ ปี กลุ่มเกษตรกรได้มีการขยายตัวมาตามลำดับ ทั้งในเชิงปริมาณของจำนวนกลุ่มเกษตรกร สมาชิก และมูลค่าธุรกิจที่ให้บริการสมาชิก นอกจากนี้ฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรในรูปของทุนดำเนินงานและทุนของกลุ่มเกษตรกรเองก็มีการพัฒนามาตามลำดับด้วย

ประเภทของกลุ่มเกษตรกรที่ศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

- ๑) กลุ่มเกษตรกรที่มีกิจกรรมต่อเนื่องและมีสมาชิกมาใช้บริการของกลุ่มหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม (Active group) เป็นกลุ่มที่มีระบบการบริหารสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗ ของกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด
- ๒) กลุ่มที่ไม่มีกิจกรรมหรือมีกิจกรรมเป็นครั้งคราว หรือสมาชิกไม่ใช้บริการ หรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม (Non - active group) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเฉพาะกิจเพื่อรับความช่วยเหลือในรูปของเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ทางราชการ เมื่อได้รับความช่วยเหลือในรูปของเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ทางราชการ แล้วมักจะไม่มีวี่แววเคลื่อนไหวในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม กลุ่มในลักษณะเช่นนี้คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๓ ของกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด

ในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเกษตรกรควรให้ความสำคัญใน ๒ ขั้นตอนคือ

๑. ขั้นตอนก่อนจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกร

๑.๑ เมื่อเกษตรกรในท้องที่ตำบลใดมีความสนใจที่จะขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรเหล่านั้นจะต้องมีความพร้อมทั้งในด้านของความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเรื่อง การดำเนินงานขององค์กรกลุ่มเกษตรกร และมีความต้องการที่จะใช้กลุ่มเกษตรกรเป็นกลไกในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมอย่างแท้จริง

๑.๒ ก่อนจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ ควรกำหนดแนวทางให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมและแนะนำ ชี้แจงเกษตรกรให้เข้าใจนโยบายทางราชการ วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ วิธีดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบวิธีการต่าง ๆ โดยละเอียด ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ในฐานะสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร

๒. ขั้นตอนการส่งเสริมหลังจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรแล้ว

๒.๑ สนับสนุนการเพิ่มขึ้นของเงินทุนหมุนเวียน

เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่มีหน้าที่ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร ควรสนับสนุนให้มีการระดมทุนภายในกลุ่มเกษตรกร เพื่อลดการพึ่งเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอก และสามารถดำเนินธุรกิจอย่างเป็นอิสระยิ่งขึ้น การระดมทุนดังกล่าวจะประสบความสำเร็จเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความศรัทธาของมวลสมาชิกที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความศรัทธาต่อผู้นำกลุ่มเกษตรกร ซึ่งได้แก่ ประธานและกรรมการกลุ่มฯ

๒.๒ สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้เกิดแก่ผู้บริหารและสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร

(๑) ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการปฏิบัติในการรวมกลุ่มที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกกลุ่มโดยส่วนรวมบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(๒) จิตสำนึก คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นในฐานะที่เป็นผู้บริหารและสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

(๓) ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและวิธีดำเนินการและใช้บริการทางธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร เน้นความคงอยู่ที่ยั่งยืนขององค์กรและประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับ โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๔) ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ของกลุ่มเกษตรกรและความจำเป็นของความร่วมมือของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร

๒.๓ สนับสนุนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ
กลุ่มเกษตรกร

โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๑ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ได้ใช้บังคับมานานแล้ว จึงไม่เหมาะสมกับภาวะการณ์ปัจจุบัน และเนื่องจากมาตรา ๑๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้สามารถจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งรับผิดชอบกลุ่มเกษตรกรในขณะนั้น จึงได้เสนอร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ประชุมพิจารณากลับกรองกฎหมายดังกล่าว ก่อนที่จะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบกฎหมายแล้ว นายกรัฐมนตรีจะได้นำพูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตราเป็นกฎหมายโดยมีผลใช้บังคับ (ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ)

๒.๔ สนับสนุนการดำเนินธุรกิจครบวงจร

นอกเหนือจากการจัดหาปุ๋ยและปัจจัยการเกษตรมาจัดจำหน่าย กลุ่มเกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินธุรกิจตลาดหรือรวบรวมผลิตผลการเกษตรอย่างจริงจังยิ่งขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาไม่มีตลาดรองรับผลิตผลของสมาชิก การสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรมีอุปกรณ์การตลาดจะช่วยเพิ่มโอกาสให้กลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินธุรกิจด้านการตลาด

๒.๕ การดำเนินโครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดหาปุ๋ย

ควรแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งมีผลกระทบทำให้สมาชิกได้รับปุ๋ยไม่ทันกับความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเกษตรกรทำสวนซึ่งจะได้รับสินเชื่อเพื่อไปจัดซื้อปุ๋ยไม่ทันเวลา เพราะโดยปกติสมาชิกต้องเริ่มเพาะปลูกเร็วกว่ากลุ่มเกษตรกรทำนา โครงการสนับสนุนสินเชื่อในการจัดหาปุ๋ยนี้ใช้เงินทุนจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) และกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

๒.๖ แก้ไขข้อจำกัดของบุคลากรกลุ่มเกษตรกรและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างส่วนราชการกับกลุ่มเกษตรกร

ปัญหาสำคัญในการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรคือ ความไม่สามารถจัดจ้างเจ้าหน้าที่ประจำปฏิบัติงานในกลุ่มอย่างเพียงพอและบางกลุ่มไม่สามารถจัดจ้างได้ คณะกรรมการดำเนินการต้องปฏิบัติหน้าที่แทน เกิดจุดอ่อนในระบบการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถจัดทำระบบบัญชีที่เป็นปัจจุบัน จึงขาดเครื่องมือสำคัญในการติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

๒.๗ สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร

ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรควรได้รับทราบ เพื่อใช้วางแผนและช่วยตัดสินใจในการเพาะปลูกหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมอื่น ๆ ได้แก่ ราคาสินค้า ความต้องการของตลาด สภาพเศรษฐกิจทั่วไปและแนวโน้มในอนาคต เป็นต้น เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่มีหน้าที่ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร ควรศึกษาและรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ และเผยแพร่ผ่านหัวหน้าหน่วยเกษตรกรรมหรือประธานกลุ่มฯ ให้เกษตรกรสมาชิกได้ทราบอย่างต่อเนื่อง

๒.๘ ส่งเสริมกิจกรรมสวัสดิการสำหรับสมาชิกและครอบครัว

กลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจที่ให้บริการสมาชิก และมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับที่พึ่งตนเองได้ ควรริเริ่มหรือได้รับการส่งเสริมให้จัดทำกิจกรรม สวัสดิการเพื่ออำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในยามเดือดร้อนแก่สมาชิกกลุ่มฯ และครอบครัว ได้แก่ กิจกรรมด้านการรักษาพยาบาล การเลี้ยงดูเด็กอ่อน คนชรา การให้ทุนการศึกษา การร่วมมือในด้านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ หรือบรรเทาสาธารณภัย การจัดงานศพ การรักษาสุขภาพแวดล้อม ฯลฯ

จากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการเกษตร โดยมุ่งพัฒนาการผลิตภาคชนบทและเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนระยะยาวสำหรับการลงทุนและสร้างรายได้แก่ประชาชนในชนบทต่อไป

เรียบเรียงโดย นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์. สถานภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรกับ
แนวทางการพัฒนา. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๕๔๖.

จับชีพจรประเทศไทย : ตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและการปกครอง เนื่องจากแนวทางประชาคมโลกหันมาสนใจกับกระแสโลกาภิวัตน์และการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้นแทนการพัฒนาอุตสาหกรรมดังที่แล้วมาทำให้กระแสการบริหารรัฐกิจแนวใหม่มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารจัดการที่ดี หลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญกับประชาชนในการมีส่วนร่วมกับการเมืองการปกครอง ซึ่งประเทศต่างๆ จำต้องพัฒนาแนวทางและสร้างเครื่องมือการบริหารงานเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารงานให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งหวังเพื่อวัดระดับความเป็นธรรมาภิบาลของประเทศไทย ในภาพกว้างโดยมองมิติของระบบการบริหารงานของรัฐบาล และผลที่ได้รับต่อสังคมจากการนำนโยบายด้านการบริหารไปปฏิบัติ ผ่านดัชนีชี้วัด ๑๓ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๑) กระบวนการประชาธิปไตย ๒) หลักนิติธรรม ๓) สำนักกำกับทิศทางสังคม ๔) ความโปร่งใส ๕) การกระจายอำนาจ ๖) การมีส่วนร่วมของประชาชน ๗) ความเชื่อมั่นในรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ๘) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ๙) ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ๑๐) ความปลอดภัย ๑๑) การสนับสนุนทางสังคม ๑๒) สังคมแห่งการเรียนรู้ และ ๑๓) สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวชี้วัดระบบการบริหารงานของรัฐบาล

๑. กระบวนการประชาธิปไตย

ระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยที่ผ่านมาจะอาศัยทิศทางการพัฒนาประชาธิปไตยตามแนวทางสากล คนไทยยังเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยอย่างเหนียวแน่น อีกทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่ประเมินความเป็นประชาธิปไตยได้มองประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่เปิดกว้างในเรื่องสิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเมือง แม้ว่าจะยังมีข้อทักท้วงในเรื่องเสรีภาพสื่อมวลชนและการทุจริต ในส่วนของการมีส่วนร่วมไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับค่อนข้างสูงคืออยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๖๐ - ๗๐ แม้ว่าการซื้อสิทธิขายเสียงยังมีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ก็ลดความสำคัญลงไปมากเนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด และการมีคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กำกับดูแลการเลือกตั้งและลงโทษผู้กระทำความผิดการเลือกตั้งโดยเฉพาะ อีกทั้งองค์กรต่างๆยังให้ความสนใจตรวจสอบเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมมากขึ้น

๒. ความเชื่อมั่นต่อการเมืองการปกครอง

จากการศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการเมืองการปกครอง พบว่า ประชาชนจำนวนมากยังรู้สึกว่าคุณไม่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปทางการเมือง การเมืองเป็นเรื่องซับซ้อนเข้าใจยากและรัฐบาลยังไม่สนใจสิ่งที่ประชาชนคิดเท่าที่ควร แต่เมื่อเทียบกับที่ผ่านมาจะเห็นว่าคนไทยไวใจต่อระบบการเมืองการปกครองสูงขึ้นกว่าในอดีต โดยเฉพาะความเชื่อมั่นต่อสถาบันทางการเมืองต่างๆ ที่ได้รับการปฏิรูปทางการเมืองตามแนวทางและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนั้นเมื่อมองจากหน่วยงานที่มีอยู่เดิมและหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่เพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งที่มีความเป็นประชาธิปไตยและมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมแล้วจะเห็นว่าระบบการเมืองการปกครองในปัจจุบันมีการบริหารจัดการที่น่าพอใจระดับหนึ่ง แต่หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการจัดการเลือกตั้ง ทำให้การเสริมสร้างหลักการบริหารจัดการที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นแก่สถาบันทางการเมืองที่ทุกส่วนต้องถือปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

๓. หลักนิติธรรม

เมื่อมองภาพรวมของระบบที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายในประเทศไทย พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ได้มีการก่อตั้งองค์กรและกระบวนการทางการเมืองและออกกฎหมายอย่างมากมาย ในส่วนของระบบศาลยุติธรรมยังคงได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในระดับที่ดี ซึ่งสื่อให้เห็นความเป็นไปได้ในการพัฒนาหลักนิติธรรมให้ดีขึ้น ส่วนผลการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ในขณะเดียวกัน ผลการดำเนินงานของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกามีแนวโน้มลดลงอาจเป็นผลมาจากความพยายามดำเนินการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔๑ วรรคแรก ที่ทำให้ศาลต้องเปลี่ยนวิธีการดำเนินคดีเป็น“การพิจารณาแบบต่อเนื่อง” โดยศาลจะนัดพิจารณาคดีเดียวในหนึ่งวัน และพิจารณาแต่ละคดีต่อเนื่องกันไปตลอดจนคดีเสร็จสิ้น เป็นเหตุให้ระยะเวลาที่ใช้แต่ละคดีสั้นลง แต่จะกระทบต่อคดีที่รอการพิจารณาตามกำหนดอีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการพิจารณาคดีในศาลสูง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวิธีการนี้อาจทำให้ผลการพิจารณาคดีลดลงได้

๔. การกระจายอำนาจ

แนวทางการกระจายอำนาจในสังคมไทยมีการถ่ายโอนอำนาจการบริหารงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการถ่ายโอนอำนาจการเงิน อำนาจทางภารกิจ และการแก้ไขกฎหมายรองรับ ซึ่งแนวทางการกระจายอำนาจโดยภาพรวมแล้วยังเป็นไปในทางที่ดี แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือความล่าช้าของการดำเนินการและการถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งในส่วนของแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความล่าช้าไม่เป็นตามแผนที่วางไว้ อีกทั้งปัญหาความไม่ชัดเจนของ

ระเบียบ/หลักเกณฑ์ ปัญหาความยุ่งยากของการถ่ายโอนอำนาจปัญหาการขาดความจริงจังในการถ่ายโอนอำนาจ ขาดการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และปัญหาที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยลงแต่เป็นอุปสรรคขัดขวางแนวทางการกระจายอำนาจดังกล่าว แต่ถ้าแนวทางการกระจายอำนาจของภาครัฐสามารถบรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ก็จะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นเพราะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องรับฟังแนวคิด ข้อเสนอแนะ และแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงในการให้บริการ ในขณะที่เดียวกันการบริหารขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นจะมีความโปร่งใสและมีความคล่องตัวในการทำงานเนื่องจากมีอิสระในการตัดสินใจ สิ่งสำคัญที่สุดคือจะต้องให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ รวมถึงประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระจายอำนาจอย่างถูกต้องครบถ้วน

๕. ความโปร่งใสและสำนึกรับผิดชอบทางสังคม

พ.ศ. ๒๕๔๖ ภาครัฐพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการได้รับโอกาสจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นตน ซึ่งการระบุดัชนีวัดธรรมาภิบาลในส่วนของสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและความโปร่งใสเป็นงานที่ยากลำบาก ดังนั้นผลที่ใช้ในการประเมินยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ปัจจุบันมีปัจจัย ๒ ปัจจัย ที่สำคัญในการใช้เป็นตัวชี้วัดความเป็นธรรมาภิบาลของความโปร่งใสและสำนึกรับผิดชอบทางสังคม **ประการแรก** คือ ความพยายามแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่ได้รับของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งคอร์รัปชันส่วนมากเป็นการร้องเรียนการทุจริตของหน่วยงานรัฐบาล ตัวชี้วัด**ประการที่สอง** คือ มุมมองของสังคมโลกเกี่ยวกับการทุจริตในระบบการเมืองและธุรกิจของไทย พบว่าประเทศไทยถูกจัดลำดับอยู่ต่ำกว่าสิงคโปร์และญี่ปุ่นมาก ทำให้ภาพพจน์ของประเทศไทยในเรื่องปัญหาทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นภาพลบในสายตาของต่างประเทศ และข้าราชการไทยยังคงให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและสำนึกรับผิดชอบน้อยมาก

๖. การมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการรวมตัวของประชาชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

พบว่าคนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ไม่สูงมากนัก แต่ในส่วนของความตื่นตัวด้านกิจกรรมทางการเมืองพบว่าประชาชนมีความสนใจในการทำให้การร้องเรียนได้รับการตอบสนองโดยเห็นความสำคัญในการมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นกว่าในอดีต และผลการศึกษายังพบอีกว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมและสนใจการเมืองในช่วงของการเลือกตั้งสูงกว่าช่วงปกติ นอกจากนี้ การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งสังกัดพรรคการเมืองแสดงถึงการให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางการเมือง แต่ในทางตรงกันข้ามคนไทยยังไม่นิยมเข้าร่วมหรือจัดกิจกรรมกับองค์กรประชาสังคม ซึ่งอาจมองได้ว่าความเหนียวแน่นของการรวม

กลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรของคนไทยยังมีน้อย โดยเฉพาะองค์กรอิสระที่ไม่เป็นทางการหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

ตัวชี้วัดผลที่ได้รับต่อสังคมจากการนำนโยบายด้านการบริหารไปปฏิบัติ

๗. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

จากวิวัฒนาการการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยถือเป็นเครื่องพิสูจน์ความสำคัญของการสร้างระบบที่มีการบริหารจัดการที่ดี เห็นได้จากการที่ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจมาโดยตลอด แต่เนื่องจากระบบอุปถัมภ์ และการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นอย่างมากในสังคมไทย ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างไรก็ตามก็ดีผลจากนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจดังที่กล่าวมาทำให้พื้นที่เขตเมืองเกิดการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การลงทุนส่งผลให้เกิดความหลากหลายของตลาดและการขยายตัวของนักลงทุน ทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจที่โน้มเอียงไปในแนวทางของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ในขณะเดียวกันการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยคนชนชั้นกลางของสังคมได้เข้าสังกัดพรรคการเมืองและลงสมัครรับเลือกตั้งมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อแสวงหาและปกป้องผลประโยชน์ของตน ยิ่งไปกว่านั้นสถาบันกษัตริย์ยังมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ประชาธิปไตยโดยทรงเห็นชอบกับกฎระเบียบใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยขึ้นในขณะเดียวกันยังคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์แบบแผนประเพณีดั้งเดิมหรือแม้แต่ค่านิยมพื้นฐาน ทำให้เมื่อมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้อย่างจริงจังโดยผ่านรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และกฎหมายรองรับอื่น ๆ สามารถทำให้สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยฟื้นตัวกลับมาอยู่ในทิศทางดีขึ้นได้ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการรักษาความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่บรรลุวัตถุประสงค์และยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

๘. ความเป็นธรรมและความเสมอภาค

ความเป็นธรรมและความเสมอภาคซึ่งเป็นผลพวงของการมีธรรมาภิบาลพบว่าถึงแม้กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลจะมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงขึ้นไป แต่จังหวัดในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศยังคงมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำมาก การกระจายรายได้ยังขาดความเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศจากแต่เดิมที่เคยพึ่งพาสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันธุรกิจการให้บริการเริ่มเข้ามามีบทบาทและสนับสนุนเศรษฐกิจมากขึ้น ประกอบกับธุรกิจจากภาคอุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาทตอบสนองประชาชนที่ว่างงานของประเทศด้วยอัตราค่าแรงที่มากกว่าธุรกิจภาคเกษตร ซึ่งปัจจัยเช่นนี้เป็นเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ภาครัฐเป็นอย่างมากโดยเฉพาะปัญหาการว่างงานที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น จนสุดท้ายช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยจะยิ่งสูงขึ้นและนำมาซึ่งปัญหา

ความยากจนตามมา ในส่วนของความเป็นธรรมและความเสมอภาคระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ปัจจุบันพบว่าผู้หญิงไทยเริ่มมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ยังคงเป็นจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นทั่วโลก นอกจากนี้ในเรื่องความเท่าเทียมกันทางสถานภาพทางเพศ พบว่า ผู้หญิงยังได้รับโอกาสในการตัดสินใจน้อย และทำงานในระดับสูงน้อย ทั้งในภาคการเมือง และราชการ

๙. ความปลอดภัยของประชาชน

ในส่วนของความบ่งชี้ความปลอดภัยของประชาชนจะใช้ดัชนีชี้วัดได้แก่สถิติอาชญากรรม การใช้สารเสพติด กรณีความขัดแย้ง และอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในประเทศเป็นตัวชี้วัด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ จากสถิติอาชญากรรมของประเทศไทยพบว่าประเทศไทยมีสถิติอาชญากรรมมากในระดับต้นๆ ของโลก และยิ่งน่าเป็นห่วงขึ้นไปอีกเมื่อสถิติการเกิดอาชญากรรมโดยภาพรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในทางกลับกันอัตราการจับกุมและลงโทษมีอัตราลดลง ซึ่งตามหลักธรรมาภิบาลควรจะมีบทบาทเพื่อลดปัญหาอาชญากรรมดังกล่าวให้ลดลง สถิติการใช้สารเสพติดก็เป็นตัวบ่งชี้ความปลอดภัยของประชาชนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งถ้าประเทศใดมีการใช้สารเสพติดมากจะแสดงถึงเสถียรภาพของประเทศที่ไม่มั่นคง และความปลอดภัยของประชาชนก็จะน้อยลงตามไปด้วย จากผลการศึกษาพบว่าประเทศไทยเคยมีผู้ใช้สารเสพติดประมาณร้อยละ ๒๕ ของประชากรทั้งประเทศ โดยยาบ้าเป็นสารเสพติดที่ใช้กันมากที่สุดรองลงมาคือกัญชาและใบกระท่อม สำหรับสถิติความขัดแย้งในประเทศไทยที่เกิดขึ้นโดยมากมักเป็นความขัดแย้งทางสังคมและเศรษฐกิจ รองลงมาคือการบริหารงานของรัฐบาล ครอบครัวยุคใหม่และการเมือง โดยสัดส่วนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นสูงสุดอยู่ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการประท้วงและร้องเรียน ส่วนสถิติอุบัติเหตุโดยรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงตลอดระยะเวลา ๘ ปีที่ผ่านมา และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานพบว่าผู้ประสบอุบัติเหตุมีแนวโน้มลดลง สำหรับการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

๑๐. การสนับสนุนทางสังคม

สังคมไทยประสบความสำเร็จอย่างมากในการให้บริการด้านสุขภาพ เป็นเวลากว่า ๔๐ ปีมาแล้วที่ประเทศไทยได้แสดงให้เห็นว่ามีมาตรการที่นำมาใช้ในการพัฒนาสังคมมากขึ้นทำให้อายุเฉลี่ยของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น และอัตราการตายของทารกลดลงอยู่ในระดับใกล้เคียงกับประเทศแถบยุโรป นอกจากนี้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยกว่าร้อยละ ๙๐ ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงมาก แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องปริมาณแพทย์ที่มียังคงกระจุกตัวอยู่ตามเมืองใหญ่

ในส่วนของการศึกษาซึ่งถือว่ามีส่วนสำคัญต่อหลักธรรมาภิบาล และได้รับไปไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยประเทศไทยได้รับการยอมรับว่ามีการจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในอัตราที่สูงมาก เป็นผลให้อัตราการรู้หนังสือสูงถึงร้อยละ ๙๕.๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นแนว

โน้มที่ดีสำหรับระบบการศึกษาของไทยที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับการศึกษาโดยทั่วหน้ากันและสามารถขยายผลไปสู่การเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ด้วย

๑๑. สังคมแห่งการเรียนรู้

ในระยะเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมา ระดับการรู้หนังสือของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าพอใจ จากร้อยละ ๗๐ เป็นร้อยละ ๘๕ อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาที่เข้าศึกษาในโรงเรียนยังต่ำกว่าประเทศในเอเชียด้วยกัน คะแนนทดสอบโดยเฉลี่ยของทุกระดับยังคงต่ำกว่าร้อยละ ๗๐ และนักเรียนไทยสามารถทำคะแนนได้ดีในวิชาสังคมศึกษาและการพัฒนาสังคม ส่วนคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยยังต่ำกว่ามาตรฐาน ดังนั้นในการที่ประเทศไทยจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ จากข้อมูลที่พบรัฐบาลคงต้องเข้ามาดูแลระบบการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นโดยด่วน

๑๒. สิ่งแวดล้อม

ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๖) วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมไทยทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะไม่ว่าจะเป็นปัญหามลภาวะทางน้ำ ทางอากาศ ขยะ ของเสียอันตราย ความเสื่อมโทรมของดิน และความเสื่อมโทรมของป่าไม้ โดยปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากร กระแสการบริโภคนิยม และปัญหาความไม่มั่งคั่ง จึงเป็นไปได้ยากที่สังคมไทยจะหันมาอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างจริงจังท่ามกลางกระแสการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นฐานการผลิต และยิ่งเป็นไปได้ยากที่คนจนจะหันมาใส่ใจกับการลดมลพิษและรักษาสิ่งแวดล้อมมากกว่าความอยู่รอดของตน เป็นเหตุให้ภาพรวมสถานการณ์สิ่งแวดล้อมมีแต่แย่ลง เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นต้องสร้างชุมชนที่เข้มแข็งเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้อยู่รอด และลดปริมาณมลพิษที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุดในขณะที่ภาครัฐต้องมีนโยบายและจัดการมลพิษที่เกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่เทียบเท่าหรือน้อยกว่าที่สิ่งแวดล้อมสามารถรองรับได้ นอกจากนี้ที่ขาดมิได้คือภาครัฐและชุมชนควรร่วมกันสร้างสมดุลประชากรเพื่อเลิกกระแสการบริโภคนิยมให้พออยู่พอกินไม่ฟุ้งเฟ้อ และกำจัดความไม่มั่งคั่งของประชาชนให้หมดไป ซึ่งถ้าสามารถดำเนินการได้ตามแนวทางดังกล่าว สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่ดีจะเกิดขึ้นและนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

หลังจากที่มีการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประเทศไทยค่อนข้างประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการเมืองที่ก่อให้เกิดกลไกการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายนำมาซึ่งความเป็นสังคมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลที่สำคัญ แต่ปัญหาความเป็นธรรมาภิบาลของประเทศไทยอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของการจัดการความโปร่งใส การกระจายอำนาจ สำเนียงกับผิดชอบ และกระบวนการยุติธรรมของประเทศที่ยังต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นในอนาคต ส่วนการพิจารณาผลอันเนื่องมาจากการมี

ประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล อันถือเป็นการวัดคุณภาพของประชาธิปไตย จะพบว่าประเทศไทยประสบผลสำเร็จในเรื่องการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และดูแลสุขภาพของประชาชน แต่มีปัญหาในเรื่องของการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้ ความปลอดภัยของประชาชน และการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นที่ยังล่าช้าและความไม่พร้อมของท้องถิ่น การศึกษาจึงสะท้อนคุณภาพของประชาชนว่ามีความสุขหรือไม่เพราะประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เอื้ออำนวยมาซึ่งความสันติสุข

จึงกล่าวได้ว่ากระบวนการเป็นประชาธิปไตยและการมีธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศของประเทศไทยกำลังเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์และกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่การมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารราชการแผ่นดินที่ให้ความสำคัญกับประชาชนโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นความมั่นคงของมนุษย์น่าจะเกิดจากการมีกระบวนการประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบาย

๑. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยและการสร้างธรรมาภิบาลอย่างจริงจังมากขึ้น เพื่อให้ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคเอกชน มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงถึงแม้มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องก็ตามแต่การบังคับใช้ หรือการปฏิบัติ รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก ดังนั้นการมุ่งมั่นสร้างธรรมาภิบาลในระบอบประชาธิปไตยแบบไทยจึงยังไม่สามารถบรรลุได้ในอนาคตอันใกล้ หากภาครัฐโดยเฉพาะผู้นำไม่ให้ความสนใจในประเด็นนี้

๒. รัฐบาลต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษา และกระบวนการนิติบัญญัติให้เป็นจริง เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่บกพร่องอยู่ และไม่นำไปสู่การสร้างปัญหาในสังคมต่อไป โดยต้องมีการกำหนดนโยบายบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีอยู่ และผ่านการปรึกษาหารือ หรือการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

๓. รัฐบาลต้องมีนโยบายส่งเสริม เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารในทุกหน่วยงานทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น เพื่อที่จะสามารถบันทึกและจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ และสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานในอันที่จะใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศและประเมินผลตนเองได้

ด้านการบริหารจัดการ

๑. รัฐบาลต้องเร่งดำเนินการนำกฎหมาย และนโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่ไปปฏิบัติให้เกิดความเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒. จัดการศึกษาอบรมในเรื่องประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล ทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัยให้แก่ประชาชน ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับ เพื่อให้เกิดความตระหนัก และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต

๓. รัฐต้องสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนจัดทำฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างมีหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
๔. รัฐต้องเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องนำนโยบายไปปฏิบัติให้สามารถมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๕. หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ต้องร่วมมือกันในการเสริมสร้างประชาธิปไตย และธรรมาภิบาล มีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินการร่วมกันเพื่อประหยัดบุคลากร และงบประมาณ แต่สามารถก่อให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม
๖. รัฐต้องส่งเสริมการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงการทำงานให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวม และทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อวัดระดับการเป็นประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลไว้เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งศึกษาการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวด้วย

เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม

บรรณานุกรม

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. **จับชีพจรประเทศไทย : ตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล.**

นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า โรงพิมพ์ บริษัท เอ พี กราฟิค ดีไซน์ และการพิมพ์ จำกัด. ๒๕๔๗.

บทความที่น่าสนใจ

การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางดำเนินการของรัฐ ในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ซึ่งเป็นภารกิจตามพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๗ เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางประกอบการวิจัยมารวมแล้ว ๕ ฉบับ โดยแต่ละฉบับแบ่งเป็นช่วงเวลา ๕ ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา โดยให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ ปัจจุบันสำนักงานฯ ได้จัดทำนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) โดยคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ได้มีมติอนุมัตินโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ (ฉบับที่ ๖) ดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

กรอบแนวคิดนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙)

- ๑) มุ่งเน้นให้นโยบายและแนวทางการวิจัยสามารถบรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้และสามารถนำผลการวิจัยไปปฏิบัติให้เกิดผลจริง และสนับสนุนวัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙
- ๒) มุ่งเน้นการวิจัยเฉพาะเรื่องในประเทศไทยที่มีศักยภาพและเป็นข้อได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน
- ๓) มุ่งเน้นการบริหารการวิจัยและการประเมินผลการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ
- ๔) มุ่งเน้นนโยบายและแนวทางการวิจัยที่เป็นพลวัต สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง
- ๕) มุ่งเน้นชุดโครงการวิจัยแห่งชาติ (National Research Programs) ที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในระยะสั้น
- ๖) มุ่งเน้นการวิจัยประยุกต์ที่ควรทำเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- ๗) มุ่งเน้นการวิจัยพื้นฐานที่จะสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ก้าวทันสังคมโลกที่มุ่งสู่สังคมองค์ความรู้ (knowledge based society)
- ๘) มุ่งกำหนดการสนับสนุนการวิจัยทั้งสามประเภท เป็นสัดส่วน ดังนี้คือ ชุดโครงการวิจัยแห่งชาติต่อการวิจัยประยุกต์ต่อการวิจัยพื้นฐานเป็น ๕๐ : ๒๐ : ๓๐

๙) มุ่งเน้นการสร้างนักวิจัย เครือข่ายการวิจัย การลงทุนการวิจัย และการสร้างหน่วยงานการวิจัย และระบบบริหารการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยทุกประเภท

๑๐) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชนในการกำหนดนโยบายและแนวทางการวิจัยการดำเนินการวิจัยและการใช้ประโยชน์การวิจัย

ดังนั้นนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๖ จึงประกอบด้วย ๒ องค์ประกอบหลักคือ

(ก) การกำหนดนโยบายและแนวทางการวิจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

(ข) การกำหนดแนวทางเพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบการบริหารการวิจัยของประเทศ

การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการพัฒนาของการวิจัยที่มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และสังคมศาสตร์ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนทิศทางการบริหารประเทศของรัฐบาล ดังนั้น นโยบายและแนวทางการดำเนินการของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย ต้องมีความสอดคล้องต่องานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งสร้างความรู้ด้านกาวิจัยในรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เพื่อเป็นการสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่ให้ทำการศึกษาวิจัยได้มีคุณภาพมากขึ้น และตรงต่อการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

- การปฏิรูประบบบริหารราชการที่สำคัญ

๑. แนวทางการพัฒนาประเทศที่ยึดกรอบนโยบายของพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล

แนวทางการพัฒนาในกรอบใหม่ซึ่งผลกระทบถึงการปรับสถานการณ์การทำงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์ฯ) ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนพัฒนาประเทศ มาเป็นการวางแผนกลยุทธ์ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐบาล

๒. การกำหนดให้จังหวัดเป็น Strategic Business Units (SBU) จังหวัดสามารถวินิจฉัยปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไขครบวงจรภายในจังหวัด บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด คือ ผู้บริหารสูงสุด (CEO) สั่งการหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดได้ กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ สร้างพันธมิตร และกระบวนกรมีส่วนร่วมและใช้แผนพัฒนาจังหวัดเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่ รวมถึง การกำหนดยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด (cluster) ขึ้นทั้งสิ้น ๑๙ กลุ่ม โดยแต่ละจังหวัดต้องนำเสนอแผนงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด

๓. การปฏิรูประบบงบประมาณแผ่นดินที่

- มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน
- มอบอำนาจการบริหารจัดการงบประมาณในระดับกระทรวง และการงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้า ระยะปานกลาง (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐)
- สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับชาติและภารกิจงานประจำ โดยค่านึง ๓ มิติ คือ (ก) หน้าที่ (function) (ข) พื้นที่ (area) และ (ค) เรื่อง (agenda)
- จัดทำแผนงบประมาณในเชิงบูรณาการ

ผลกระทบสำคัญต่อการวิจัยของสถาบันการศึกษา

การปฏิรูประบบการวิจัยในภาพรวม

(๑) ทิศทางในการวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ การวิจัยที่เกิดผลเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้ และแปรรูปเชิงผลลัพธ์ (outcome) ที่มีผลกระทบ (impact) ต่อประชาชน ไม่เน้นการวิจัยลึกเรื่องแบบแยกกระจาย แต่เน้นที่กลุ่มกิจกรรม (cluster) ที่เชื่อมโยงกับการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (linkage) และเน้นการพัฒนาองค์การวิจัยในระยะยาว สามารถเชื่อมต่อกันวิจัยกับต่างประเทศในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนกันได้

(๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย มี ๓ ระดับคือ

- หน่วยงานระดับชาติ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย ความรู้ของประเทศ (national knowledge policy) หรือนโยบายวิจัยระดับชาติ ซึ่งได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- หน่วยงานระดับกระทรวง รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายความรู้รายสาขา (sectorial knowledge policy) หรือนโยบายวิจัยรายสาขาตามหน้าที่ของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
- หน่วยงานวิจัยในกระทรวงหรือสถาบันการศึกษามีหน้าที่ปฏิบัติการวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายวิจัยในระดับต่าง ๆ

(๓) งบประมาณวิจัยจะจัดสรรไปตามหน่วยงานระดับชาติและระดับกระทรวง เพื่อให้หน่วยงานวิจัยและสถาบันการศึกษาได้นำไปใช้ในการวิจัยตามนโยบายของรัฐต่อไป

การเปลี่ยนแปลงระบบการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา

- การของบสนับสนุนงานวิจัยผ่านสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

งานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนงานวิจัยแบบบูรณาการระยะปานกลาง (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐) ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

งบประมาณเชิงบูรณาการ คืออะไร?

คือ งบประมาณสนับสนุนงานวิจัยที่สอดคล้องกับมิติ ๖ ด้าน คือ

มิติที่ ๑ : ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของชาติ ๕ ด้าน และแผนงานวิจัยแบบบูรณาการระยะปานกลาง (อาจจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์โดยยุทธศาสตร์หนึ่งหรือข้ามยุทธศาสตร์ได้ และของบสนับสนุนต่อเนื่องได้ ๓ ปี)

มิติที่ ๒ : มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลาง (hub) สูง หน่วยงาน/ผู้ทำวิจัยมีความสามารถในเรื่องที่ทำวิจัยในลักษณะของการเป็นศูนย์กลาง (hub) หรือศูนย์ประสานงานกลางกับหน่วยงานวิจัยอื่นทั้งในและต่างประเทศ

มิติที่ ๓ : ผลกระทบ (impact) ของงานวิจัยเป็นตัวคูณส่งผลสะท้อนสูงต่อสังคมชาติและนานาชาติ

มิติที่ ๔ : การเพิ่มมูลค่า (value added) ทางเศรษฐกิจและสังคม

มิติที่ ๕ : ความเชื่อมโยง (Linkage) จากท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ นานาชาติ

มิติที่ ๖ : การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน/ภาคประชาชน

- การของบสนับสนุนงานวิจัยผ่านสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

เป็นการขอการสนับสนุนผ่านทางหน่วยงานที่เป็นต้นสังกัด และกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาโดยตรง และเป็นการขอโดยการตั้งเป็นงบประมาณวิจัยในแผนงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์ ที่ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติ ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่เน้นผลงาน และมีการบูรณาการกับยุทธศาสตร์กลุ่ม/จังหวัด/ต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ของกระทรวง

ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ

๑. งานวิจัยและพัฒนาเพื่อการแข่งขัน
๒. งานวิจัยและพัฒนาเพื่อการยั่งยืน
๓. งานวิจัยและพัฒนาเพื่อการสร้างรูปแบบและองค์ความรู้

เป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ

๑. การเพิ่มการวิจัย พัฒนานวัตกรรม ศักยภาพบุคลากรเพื่อการแข่งขันของประเทศ
๒. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. การจัดให้มีองค์ความรู้แก่ประชาชน ชุมชน และองค์กรเพื่อการพัฒนาศักยภาพของประเทศ

ผลกระทบต่องานวิจัยของสถาบัน

๑. งานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการบริหารจัดการราชการที่เปลี่ยนแปลงไป คงไม่สามารถที่จะดำเนินการเหมือนเดิมที่บุคลากรทางวิชาการของสถาบันจะทำการวิจัยโดยของบสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน หรือคณะ/สำนักที่ต้องการอีกต่อไป
๒. งบสนับสนุนงานวิจัยจะได้มาเมื่อมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าโดยต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์หลายด้านที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านงบประมาณ ที่ทำให้งานวิจัยของสถาบันต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ และผลงานวิจัยจะต้องให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่สังคม
๓. ระบบบริหารจัดการราชการใหม่นี้ ทำให้เกิดระบบตรวจสอบมาตรฐานการทำวิจัย

เรียบเรียงโดย นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

“วันดาว” แหล่งกิจกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่

“เพลงเขมรปากท่อ เหล่ากอไทยทรงดำ วัฒนธรรมกะเหรี่ยง เสียงน้ำตกไทยประจัน แหล่งพันธุ์ไม้ผล ถิ่นคนน้ำใจงาม มากฟาร์มสุกร พระนอนถ้ำทะเล”

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น เป็นการนำจุดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มารวมไว้เป็นคำขวัญประจำอำเภอ ที่ชี้ให้เห็นถึงสิ่งสำคัญต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อนำออกเผยแพร่สู่สายตาสาธารณชน นอกจากนี้ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้ไปกว่ากัน ก็คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริที่ตำบลวันดาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่มีความสำคัญก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทางการเกษตร และใช้เป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตตามแนวคิดพระราชปรัชญาที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวมีชื่อว่า โครงการแปลงสาธิตการเกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงใช้เป็นแหล่งศึกษาดูงาน สำหรับนำไปเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงการประกอบอาชีพเกษตรของตนเอง โดยได้รับความร่วมมือจากศูนย์บริการวิชาการ ด้านพืชและปัจจัยการผลิตราชบุรี กรมวิชาการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งมี 2 แผนงานหลัก คือ

- แผนงานแรก คือ แผนงานศึกษา ทดสอบ และพัฒนาพืชเศรษฐกิจและระบบการปลูกพืชระบบการทำฟาร์ม ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ ประกอบด้วย กิจกรรมปลูกข้าวและพืชไร่ กิจกรรมเกษตรผสมผสานบนร่องสวนและบนคันดิน กิจกรรมปลูกไม้หอม พืชสมุนไพร และไม้ดอก กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมเพาะเลี้ยงเห็ด กิจกรรมปลูกหญ้าแฝก กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์บนบ่อปลา กิจกรรมเลี้ยงปลาและกิจกรรมผลิตปุ๋ยหมัก

- แผนงานที่สอง คือ แผนงานการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการจัดการฝึกอบรมดูงานให้แก่เกษตรกรที่มีความสนใจในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโครงการ เข้ามาศึกษาดูงานและลงมือปฏิบัติในพื้นที่โครงการ และถ้าเกษตรกรมีความสนใจในกิจกรรมด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่โครงการมีอยู่ ทางโครงการสามารถจัดให้ไปศึกษาดูงานตามโครงการพระราชดำริหรือโครงการอื่น ๆ ได้

การดำเนินงานในช่วงแรก เป็นการดำเนินการปรับโครงสร้างพื้นฐานและจัดเตรียมแปลง โดยเน้นการส่งเสริม และการขยายผลงานของโครงการออกสู่ประชาชนในลักษณะการร่วมงานกันระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานของรัฐ โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการมากขึ้น ให้ทุกฝ่ายเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายภายใต้แผนงานเดียวกัน โดยช่วยกันกำกับดูแลและดำเนินงาน รวมทั้งติดตามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

แนวทางการดำเนินงานในระยะยาวต่อไปของโครงการ จะดำเนินงานภายใต้กรอบและแนวทางใหม่ที่กำหนดไว้ คือ

- เป็นแหล่งศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาตามแนวพระราชดำริ โดยส่วนราชการร่วมกับ ราษฎรกำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน
- เป็นสถานที่สาธิตทางการเกษตรตามแนวพระราชดำริในด้านต่าง ๆ อาทิ พืชไร่ พืชสวน การทำนา การเลี้ยงสัตว์ และการประมง เพื่อเป็นต้นแบบหรือดัดแปลงให้เหมาะสมในการนำไปใช้ในพื้นที่ ของตนได้ โดยได้รับความร่วมมือจากราษฎรในการดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการ
- เป็นแหล่งผลิตผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งสามารถแจกจ่าย และจำหน่ายผลผลิตให้แก่ เกษตรกรและผู้สนใจ โดยวางแผนที่จะดำเนินการร่วมกับอำเภอ ในการรวบรวมผลผลิตที่ได้จากโครงการมา แจกจ่ายหรือจำหน่ายในบริเวณพื้นที่หน้าโครงการ
- เป็นศูนย์ฝึกอบรมและดูงานให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป โดยเน้นให้เกษตรกรที่มี ประสบการณ์เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จัดการเรียนการสอน และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ เกษตรกรตามสภาพภูมิสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ

โครงการแปลงสาธิตการเกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” อำเภอปากท่อ ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความร่วมมือเป็นสุขอย่างแท้จริง ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาการเกษตรว่า

“การอาชีพเพาะปลูกนี้มีความสำคัญมาก เพราะการเพาะปลูกนี้เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ ถ้าเราไม่มีการเพาะปลูกก็ไม่มีวัตถุดิบมาเป็นอาหารหรือเป็นเครื่องนุ่งห่ม หรือเป็นสิ่งก่อสร้าง ฉะนั้น จึงต้องทำการกสิกรรม.....”

๙ ๙ ๙ ๙ ๙ ๙ ๙ ๙ ๙ ๙

เรียบเรียงโดย จิรพรรณ กาญจนอุดม

ที่มา : วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา เดือนเมษายน. ๒๕๔๘.

สารนารู

ทัศนะที่ควรรู

ในปัจจุบันนี้ เราจะเริ่มคุ้นหูกับคำว่า "วิสัยทัศน์" กันแล้ว แต่ก่อนที่จะทราบรายละเอียดที่มาที่ไปของคำว่า "วิสัยทัศน์" มากกว่านี้ เราลองมาพิจารณาคำว่า "ทัศน์" หรือคำว่า "ทัศนะ" และคำต่าง ๆ ที่สะกดแบบอื่นแล้วอ่านออกเสียง "ทัต" หรือ "ทัต - สะ - นะ" ซึ่งสามารถเขียนได้หลายรูป

คำว่า "ทรรศน์" หรือคำว่า "ทรรศนะ" ตามพจนานุกรม ได้ให้ความหมายของคำนี้ว่า เป็นคำนาม หมายถึง ความเห็น, การเห็น, เครื่องรู้เห็น, สิ่งที่เห็น, การแสดง

คำว่า "ทัศน์" หมายถึง ความเห็นทั่ว ๆ ไป ถ้าเปรียบกับคำว่า "ทรรศนะ" เข้าใจกันว่า ทรรศนะ หมายถึงความเห็นทางปรัชญา

คำว่า "ทัศน์" หรือ "ทัศนะ" นั้น มักถูกใช้เป็นคำสมาสกับคำอื่น ๆ หลายคำ แล้วเกิดเป็นความหมายใหม่

มีคำภาษาอังกฤษหลายคำ ที่แปลออกมาเป็นคำสมาสในภาษาไทยแล้วมีคำว่า "ทัศน์" ต่อท้าย และนำหน้าอยู่หลายต่อหลายคำ เช่น วิสัยทัศน์

คำภาษาอังกฤษที่แปลออกมาเป็นคำสมาสและมีคำว่า "ทัศน์" เป็นส่วนท้ายของคำสมาสนั้น มีทั้งคำว่า "ทัศน์" และคำว่า "ทรรศน์" ทั้งสองคำนี้มีการใช้ที่ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคำในภาษาอังกฤษที่ลงท้ายต่างกัน เช่น ถ้าคำภาษาอังกฤษลงท้ายด้วยคำว่า "วิชั่น" Vision เราจะใช้คำว่า "ทัศน์" แทนคำว่า "วิชั่น" เช่น คำว่า "เทเลวิชั่น" television แปลเป็นไทยว่า "โทรทัศน์"

ถ้าคำในภาษาอังกฤษลงท้ายด้วยคำว่า "สโคป" scope เราจะใช้คำว่า "ทรรศน์" เช่นคำว่า "ไมโครสโคป" microscope แปลเป็นไทยว่า "กล้องจุลทรรศน์"

นี่คือ หลักง่าย ๆ ในการใช้รูปคำว่า "ทัศน์" หรือ "ทรรศน์" ต่างกันเพื่อแทนศัพท์ภาษาอังกฤษต่อไปถ้ามีคำศัพท์อังกฤษบัญญัติขึ้นใหม่ที่ลงท้ายด้วยคำว่า "วิชั่น" หรือคำว่า "สโคป" จะได้แปลคำศัพท์นั้นได้ถูกต้องว่า จะเลือกใช้คำลงท้ายว่า "ทัศน์" หรือใช้คำลงท้ายว่า "ทรรศน์"

อย่างไรก็ตาม คำว่า "วิชั่น" นั้น หากจะแปลกันตรงตามตัวไปเลยว่า "ทัศน์" เฉย ๆ นั้น ก็คงไม่ผิด แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า ในสังคมไทยเรา หากคำไหนสั้น ๆ ห้วน ๆ มักจะฟังดูไม่ไพเราะ จึงเติมคำว่า "วิสัย" เพิ่มเข้าไปข้างหน้า และเป็นคำว่า "วิสัยทัศน์" ซึ่งก็พ้องกับคำว่า "วิชั่น" พอดี

สำหรับคำว่า "วิ" เป็นคำนำหน้าคำศัพท์วิเศษณ์ แปลว่า วิเศษแจ่มหรือชัดแจ่ม เมื่อมารวมกับ คำว่า "ทัศน์" ที่แปลว่าการเห็น จึงกลายเป็นคำว่า "วิทัศน์" หรือ "วิสัยทัศน์" ที่แปลได้ว่า การมองอย่างวิเศษการ หรือมองอย่างแจ่มแจ้งก็ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม คำว่า "วิทัศน์" นั้น คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์แห่งราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนดุล เป็นประธานกรรมการ ได้บัญญัติไว้ด้วยคำสอง คำ คือคำว่า "ทัศนภาพ" กับคำว่า "วิทัศน์" และในที่สุดก็กลายเป็น "วิทัศน์" และ "วิสัยทัศน์" ไปในที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีศัพท์บัญญัติอีกหลายคำที่ลงท้ายหรือขึ้นต้นด้วยคำว่า "ทัศน์" และมีความหมายต่าง ๆ นานา แต่ทั้งหมดก็ล้วนแต่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการมองเห็นทั้งนั้น

ฉะนั้น หากต่อไปถ้าใครถูกต่อว่า ว่าเป็นคนไม่มี "วิทัศน์" หรือเป็นคนไม่มี "วิสัยทัศน์" ก็เลิกงง หรือสงสัยได้แล้ว ว่าเขาพูดอะไรไม่รู้เรื่อง หรือคนที่ชอบจ่ำคำคนอื่นมาพูดว่าคนอื่นว่า "ไม่มีวิทัศน์" หรือ คำว่า "ไม่มีวิสัยทัศน์" ก็ควรใช้ให้ถูกต้องเทศะ มิเช่นนั้นอาจเกิดปัญหากับคู่สนทนาได้ ถ้าหากคู่สนทนา เข้าใจว่าเราว่าเขา "ตาบอด" หรือ "มองไม่เห็นอะไร"

ดังนั้น ควรใช้คำว่า วิสัยทัศน์ ในทางสร้างสรรค์จะดีกว่า

๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗

เรียบเรียงโดย จิรพรรณ กาญจนอุดม

ที่มา : หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๑ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

เปิดโลกกว้างด้วยศัพท์วิจัย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) หมายถึง การค้นคว้าศึกษา รวบรวมและประมวลผลงานทางวิชาการ เช่น ผลงานวิจัย บทความ เอกสารทางวิชาการ และตำราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือประเด็นที่ทำการวิจัย เพื่อชี้ให้เห็นสถานภาพขององค์ความรู้เกี่ยวกับแนวความคิด ระเบียบวิธีการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นของปัญหาของการวิจัยก่อนที่จะลงมือทำการวิจัยของตนเอง และในบางครั้งอาจมีการทบทวนเพิ่มเติมหลังจากที่ได้ลงมือทำไปบ้างแล้ว

วัตถุประสงค์หลักของการทบทวนวรรณกรรม คือ การศึกษาว่าจากอดีตถึงปัจจุบัน องค์ความรู้ในเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่มีสภาพเป็นอย่างไร และในแต่ละประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษานั้นได้มีผู้ใดศึกษาหรือเขียนทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้มาแล้วบ้าง ได้ค้นพบอะไร หรือได้อธิบายไว้อย่างไร มีตัวแปรอะไรบ้างที่เคยผ่านการศึกษาหรือใช้อธิบายมาแล้วบ้าง ตัวแปรใดบ้างที่สำคัญหรือไม่สำคัญ มีสมมติฐานและคำอธิบายอะไรบ้างที่ผู้วิจัยในอดีตใช้ในการวิจัย และมีระเบียบวิธีในการเก็บข้อมูล มีปัญหาอะไรบ้างที่เกิดขึ้นจากระเบียบวิธี เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ ที่สำคัญยิ่งมีการนิยามปฏิบัติการตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยจะใช้ในการวิจัยไว้อย่างไร มีกระบวนการอย่างไร และได้สร้างตัวแปรโดยวิธีการใด ใช้เทคนิคอะไรในการวิเคราะห์ และได้เสนอผลจากการวิเคราะห์ไว้อย่างไร ตลอดจนมีข้อสรุปและข้อเสนอแนะอะไรที่ผู้วิจัยและนักทฤษฎีได้เสนอไว้เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา

๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗

เรียบเรียงโดย นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ที่มา : หนังสือระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

แควดวงนักวิจัย

แควดวงนักวิจัยประจำเดือนมิถุนายนนี้ ขอแนะนำกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการการวิจัยและพัฒนา รัฐสภา คือ ดร.อรุณศรี อนันตรศิริชัย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษา

- ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป / จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยทางการศึกษา / จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Master of science in Education (Education Psychology) / Indiana University, U.S.A.
- Ph.D. (Educational Administration) University of Alberta, Canada

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิจัยทางการศึกษา

ประสบการณ์ทำงาน

- นักวิชาการศึกษา รับผิดชอบเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยในกองวิจัยทางการศึกษา
- ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- นักวิจัยร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ
- นักวิจัยและให้ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ กับประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกเอเปค

ผลงานทางวิชาการ

- ๑) ร่วมกับต่างประเทศ (ปีที่ดำเนินการ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๑)
 - การสำรวจ เรื่อง สภาพการผลิตหนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐)
 - งานวิจัย เรื่อง Citizenship Education Policy and Study (พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๐)

- การจัดทำหนังสือสำหรับนักเรียนในโครงการ Improving and Understanding Culture in APEC (พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๔๑) และทดลองใช้เป็นสื่อจัดกิจกรรมชุมนุมวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา
- ๒) รายงานวิจัย (ปีที่จัดพิมพ์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓) เรื่องต่อไปนี้
 - การดูโทรทัศน์ของนักเรียนที่เคยได้รับรางวัลผลการเรียนดีเด่นและมีความประพฤติดี (พ.ศ. ๒๕๔๓)
 - ความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของครู - ผู้สอนภาษาอังกฤษ (พ.ศ. ๒๕๔๐)
 - รายงานผลการสำรวจ เรื่องสภาพการณ์และการใช้สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และปีที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๓)

ประวัติการอบรม/ดูงาน

- ๑) ผู้แทนกรมวิชาการเข้าร่วมประชุมกับประเทศสมาชิกเอเปค ในการประชุมคณะทำงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เอเปค และการประชุมคณะกรรมการการศึกษาของเอเปค ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๒
- ๒) การศึกษาดูงานตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙
 - ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี (พ.ศ. ๒๕๓๗) เรื่อง แนวทางและวิธีส่งเสริมการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ
 - ประเทศสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. ๒๕๓๘) เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
 - ประเทศนิวซีแลนด์ (พ.ศ. ๒๕๓๙) เรื่อง Monitoring of Student Achievement
- ๓) การฝึกอบรมนักบริหารระดับสูง หลักสูตรที่ ๑ (นบส. ๑) รุ่นที่ ๓๒ (พ.ศ. ๒๕๔๔)

กองบรรณาธิการ

ปิดท้ายวิจัย

งานวิจัยที่มีหู มีตา

งานวิจัยจะแก้ปัญหาชาวบ้านไม่ได้ ถ้านักวิจัย.....

ไม่มีตา (เพื่อมองปัญหาชาวบ้าน)

ถึงมีตาก็ไม่มอง

ถึงมองก็ไม่เห็น

ถึงเห็นก็ไม่รู้สึก

งานวิจัยจะแก้ไขปัญหาชาวบ้านไม่ได้ ถ้านักวิจัย.....

ไม่มีหู (เพื่อฟังปัญหาชาวบ้าน)

ถึงมีหูก็ไม่ฟัง

ถึงฟังก็ไม่ได้ยิน

ถึงได้ยินก็ไม่เข้าใจ

เรียบเรียงโดย จิรพรรณ กาญจนอุดม

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร